

Årsrapport 2019

GLA:D[®]
DANMARK

ValueBased
HealthCare

Winner
Prize 2019

GLA:D® Årsrapport 2019

GLA:D®

Træning og uddannelse til patienter med knæ- og hofteartrose

I Danmark siden 2013

GLA:D® er implementeret internationalt

Godt Liv med Artrose i Danmark (GLA:D®) er et nationalt initiativ fra Forskningsenheden for Muskuloskeletal Funktion og Fysioterapi ved Syddansk Universitet. GLA:D® er en evidensbaseret behandlingsindsats for patienter med knæ- og hofteartrose der består af patientuddannelse og neuromuskulær træning.

GLA:D® understøtter implementering af de nationale kliniske retningslinjer på området og er blevet implementeret i Danmark siden 2013. Omkring 350 private og kommunale GLA:D®-enheder leverer et behandlingsforløb til ca. 10.000 patienter årligt. Herudover er GLA:D® også ved at blive implementeret i Australien, Canada, Kina, Schweiz og New Zealand.

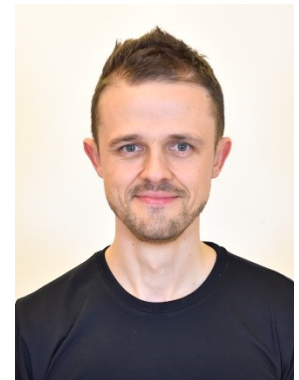
Næsten 50.000 patienter har i løbet af de sidste 7 år deltaget i et GLA:D®-forløb i Danmark. I GLA:D® Årsrapport 2019 kan du bl.a. få et overblik over hvilke

resultater patienterne har opnået i form af lavere smerte, lavere forbrug af smertestillende medicin, bedre funktion og bedre livskvalitet.

God læselyst!

*Ewa Roos,
PhD. og professor
Syddansk Universitet*

*Søren Thorgaard Skou,
PhD., professor og forskningsleder
Syddansk Universitet &
Næstved-Slagelse-Ringsted Sygehus*

Hvad er GLA:D[®]?

Indhold i GLA:D[®]

Patientuddannelse
2 x 1 ½ time

Superviseret neuromuskulær
træning i 6 uger - 2 x om ugen

Adgang til GLA:D[®]

Patienten kan selv henvende sig til en GLA:D[®]-enhed

Patienten kan henvises fra egen læge eller ortopædkirurg

Tre obligatoriske dele i GLA:D[®]:

- Uddannelse af klinikere til at varetage uddannelse og neuromuskulær træning for patienter,
- 2 sessioner med patientuddannelse og minimum 6 ugers neuromuskulær træning af patienter i de enkelte GLA:D[®]-enheder,
- registrering af patientdata i det nationale GLA:D[®]-register.

Mål med GLA:D[®] er, at patienterne opnår

- et forøget fysisk funktionsniveau,
- et reduceret smerteniveau,
- et reduceret medicinforbrug,
- forøget livskvalitet.

Det er målet, at dette medfører færre besøg i sundhedssektoren, og dermed lavere omkostninger for individet og samfundet.

Se en [kort videopræsentation af GLA:D[®]](#).

Adgang til GLA:D[®]

Patienter med knæ- eller hofteartrose kan få adgang til GLA:D[®] via

- henvisning fra praktiserende læge,
- henvisning fra ortopædkirurg,
- egen henvendelse til GLA:D[®]-enhed.

Formål med GLA:D[®]

GLA:D[®] understøtter implementering af de nationale kliniske retningslinjer på området og det overordnede formål er, at

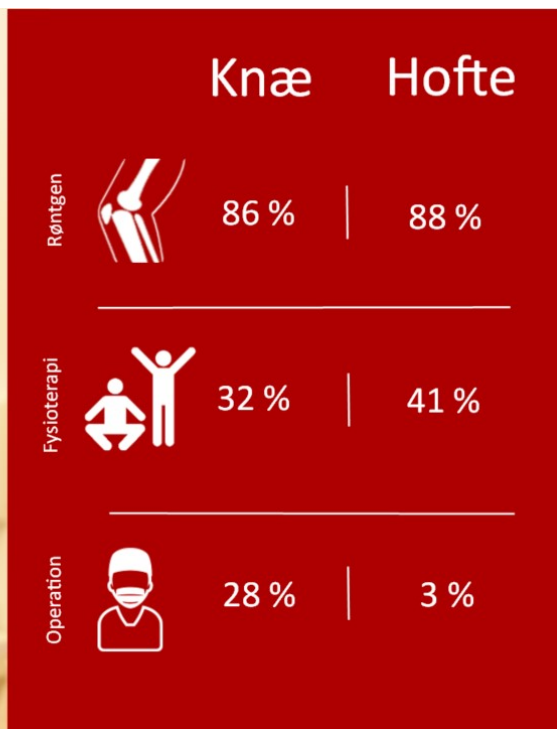
- alle patienter med artrose uanset bopæl og økonomi skal tilbydes patientuddannelse og træning i henhold til de kliniske retningslinjer,

- kirurgi kun skal overvejes, når ikke-operativ behandling ikke giver tilfredsstillende resultater.

Før GLA:D®

Foto: © Jørn Ungstrup, GLA:D®

Røntgen

86 % af både knæpatienterne og 88 % hoftepatienterne fortæller, at de før opstart i GLA:D® har fået taget røntgen af det aktuelle led. Over 90 % af disse rapporterer, at røntgen viste artroseforandringer i leddet. Andelen, der har fået taget røntgen af leddet inden for de sidste 6 måneder, stiger med tiden. I 2013 havde 40 % af knæpatienterne og 54 % af hoftepatienterne fået taget røntgen af leddet inden for de seneste 6 måneder mod hhv. 62 % og 66 % i 2019. Dette på trods af at artrose kan diagnosticeres klinisk uden anvendelse af røntgen og at røntgen kun er relevant, hvis operation overvejes eller differentialdiagnoser ikke kan udelukkes.

Tidligere hos fysioterapeut

32 % af knæpatienterne og 41 % af hoftepatienterne fortæller, at de tidligere har været hos fysioterapeut pga. problemer i det aktuelle led. Andelen, der tidligere har været hos fysioterapeut, er faldet en smule over tid.

Inden opstart i GLA:D® angiver 60 % af patienterne, at de har fået information om betydningen af fysisk aktivitet og træning.

Råd om vægtreduktion

Blandt patienter, hvor vægtreduktion er vurderet at være relevant*, har 43 % af knæpatienterne og 35 %

* GLA:D®-terapeuten og patienten vurderer i samarbejde om vægtreduktion er relevant

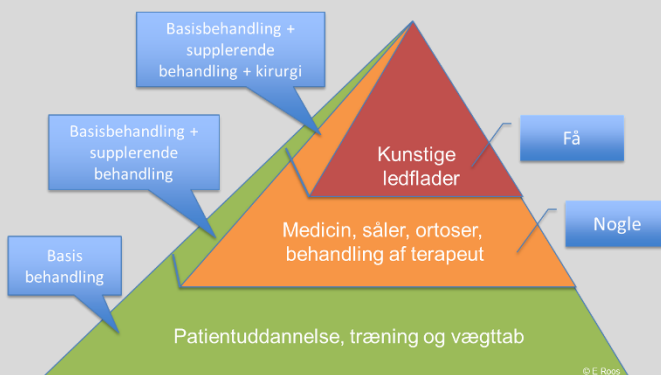
af hoftepatienterne modtaget råd om vægtreduktion forud for deltagelse i GLA:D®.

Tidligere operation

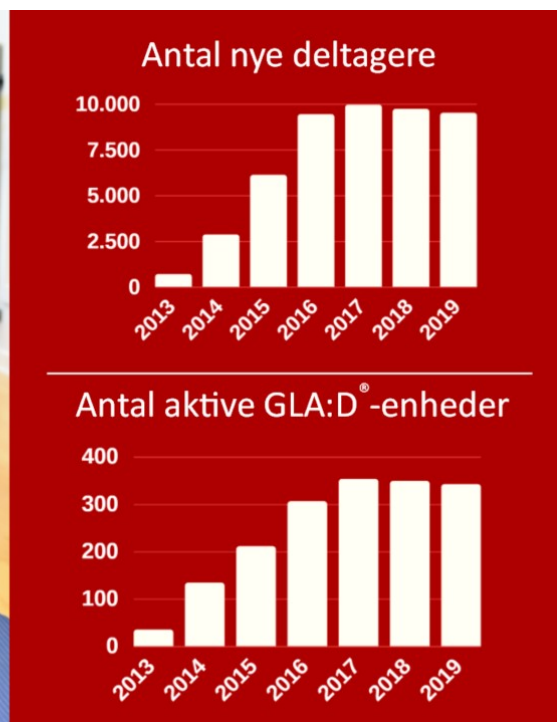
28 % af knæpatienterne og 3 % af hoftepatienterne angiver, at de tidligere er opereret i det aktuelle led. Blandt knæpatienterne er andelen faldet fra 39 % i 2013 til 26 % i 2019, imens andelen er nogenlunde stabil over tid for hoftepatienterne. De almindelige operationer blandt knæpatienterne er kikkertoperation af menisk, kikkertundersøgelse af knæ og kikkertundersøgelse med fjernelse af løs brusk. Enkelte hoftepatienter har fået indsat kunstigt led og få opereret for hoftenær fraktur.

Nationale kliniske retningslinjer for behandling af knæ- og hofteartrose:

Alle patienter bør tilbydes basisbehandling, nogle har brug for supplerende behandling, mens kun 10-15 % har brug for kirurgi i form af kunstigt led.

GLA:D® i hele Danmark

GLA:D® er udbredt i hele landet

I 2019 var der 342 aktive GLA:D®-enheder, heraf 31 kommuner. Der er løbende en mindre udskiftning i enheder, der tilbyder GLA:D® og i hele perioden fra 2013 til 2019 har der været 432 aktive GLA:D®-enheder, heraf 38 kommuner.

84 % af alle forløb er foregået i privat praksis og de resterende forløb i kommunalt regi. Roskilde Kommune og Københavns Kommune står for en stor del af de kommunale forløb, og de er samtidig de to største GLA:D®-enheder i Danmark målt på antallet af patientforløb.

I 2013 – 2019 har SDU afholdt 19 kurser for klinikere med 1.386 deltagere i alt.

Ca. 350 enheder leverer GLA:D® til næsten 10.000 patienter årligt

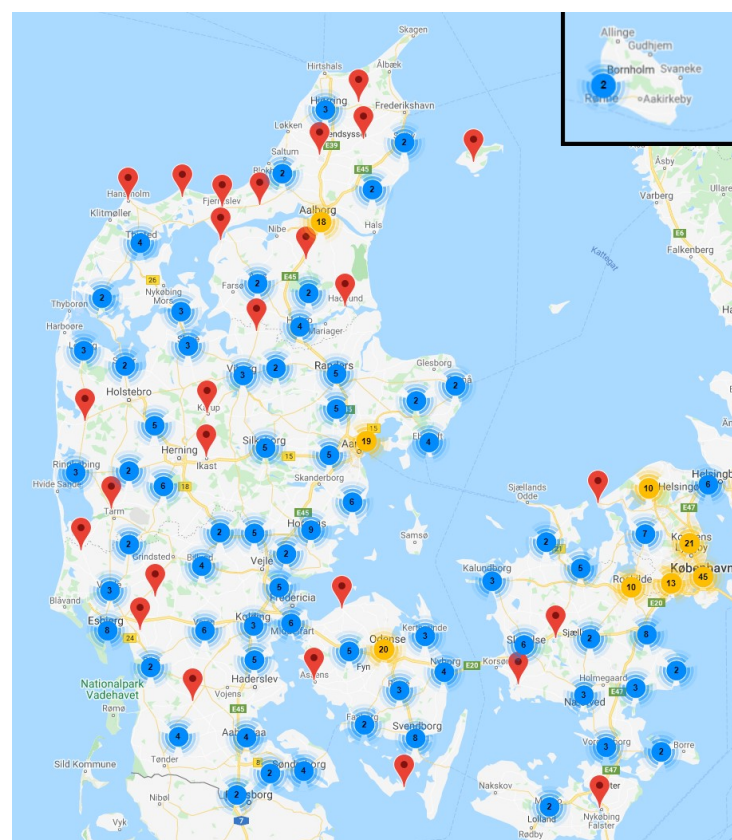
Næsten 50.000 patienter

Fra 2013 til 2019 har der været 48.285 patientforløb i alt. Det årlige antal GLA:D®-patienter har fra 2013-2016 været stigende og er fra 2016 stabiliseret lige under 10.000 patienter.

Stor deltagertilfredshed

Der er stor deltagertilfredshed i GLA:D®. Umiddelbart efter forløbet angiver 9 ud af 10 patienter, at de synes godt eller meget godt om GLA:D®. Ligeledes angiver 9 ud af 10, at de minimum en gang om ugen anvender det de har lært i GLA:D®-forløbet.

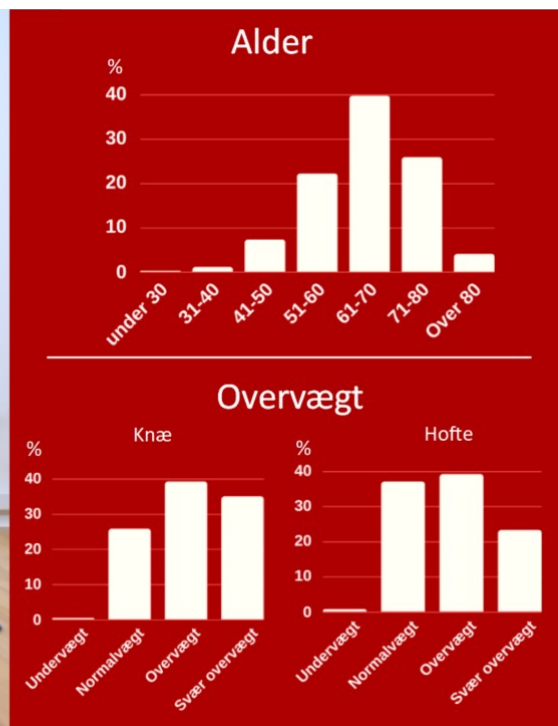
Geografisk placering af GLA:D®-enheder

Hvem deltager i GLA:D®?

Foto: © Jørn Ungstrup, GLA:D®

Køn og alder

71 % af patienterne i GLA:D® er kvinder og modsat er 29 % mænd. Der er tendens til, at andelen af mænd stiger svagt år for år.

I gennemsnit er patienterne 65,3 år og der er en tendens til, at gennemsnitsalderen stiger svagt. Alderen spænder mellem 15 og 100 år og i gennemsnit er hoftepatienterne lidt ældre end knæpatienterne.

Den typiske GLA:D®-deltager er en overvægtig kvinde på 65 år med ondt i knæet

Knæ og hofte

Flest GLA:D®-deltagere har primært problemer med knæet, og færre har primært problemer med hoften (75 % vs. 25 %).

Varighed af symptomer

Cirka halvdelen af både knæ- og hoftepatienterne har haft symptomer mere end et år, når de starter i GLA:D®.

Knæpatienterne angiver gennemsnitligt at have haft symptomer fra knæet i 3 ½ år og hoftepatienterne i 2 år og 8 måneder. År for år er der et fald i hvor

lang tid patienterne gennemsnitligt har haft symptomer fra leddet forud for deltagelse i GLA:D®. For knæpatienterne er symptomvarigheden faldet fra 6 år til 2 år og 8 måneder fra 2013 til 2019 og tilsvarende fra 4 år og 2 måneder til 2 år og 3 måneder for hoftepatienterne.

Overvægt

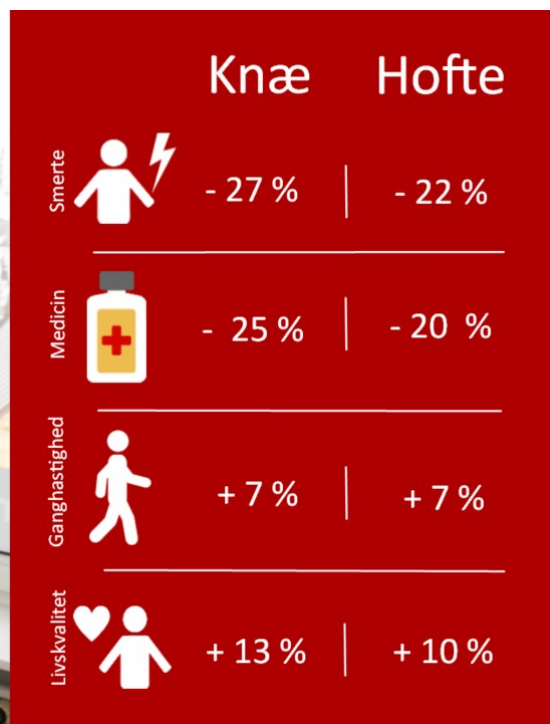
Knæpatienterne har et gennemsnitligt BMI på 28,9 og hoftepatienterne på 27,1. 75 % af knæpatienterne og 63 % af hoftepatienterne er overvægtige.

Knæpatienterne har typisk længere symptomvarighed og flere er overvægtige

Tidligere skade og andre sygdomme

Halvdelen af knæpatienterne og en tredjedel af hoftepatienterne rapporterer, at de tidligere har haft en skade i knæ/hofte. Det er almindeligt, at patienterne angiver at have andre sygdomme. Næsten 4 ud af 10 angiver at have forhøjet blodtryk og 3 ud af 10 angiver at have forhøjet kolesterolniveau. Hjertesygdom, lungesygdom eller diabetes rapporteres hos hhv. 6-8 % af patienterne.

Resultater efter GLA:D®

Lavere smerte

Umiddelbart efter GLA:D®-forløbet falder den gennemsnitlige smerteintensitet i knæ/hofte med 27 % (fra 47,0 til 34,2 mm på VAS 0-100) for knæpatienterne og med 22 % (fra 46,7 til 36,4 mm) for hoftepatienterne.

Lavere smerte og medicinforbrug, bedre fysisk funktion og højere livskvalitet

Medicinforbruget falder

Umiddelbart efter GLA:D®-forløbet falder andelen, der angiver inden for de sidste 2 uger at have taget enten paracetamol, NSAID eller et opioid/opioidlignende præparat fra 56 til 41 % for knæpatienterne og fra 65 til 52 % for hoftepatienterne. Andelen af patienter, der angiver inden for de sidste 2 uger at have taget et opioid eller opioldlignende præparat, falder fra 4 til 3 % for knæpatienterne og fra 6 til 5 % for hoftepatienterne.

Hhv. 43 og 40 % af knæ- og hoftepatienterne angiver at have et lavere medicinforbrug sammenlignet med før GLA:D®-forløbet.

Bedre fysisk funktion

For både knæ- og hoftepatienterne øges ganghastigheden gennemsnitligt med 7 % fra hhv. 1,5 m/sek. før GLA:D®-forløbet til 1,6 m/sek. umiddelbart efter GLA:D®-forløbet. Før GLA:D®-forløbet anvendte 1,9 % af patienterne ganghjælpemiddel ved gangtæsten og tilsvarende 1,5 % efter GLA:D®-forløbet.

Højere livskvalitet

Umiddelbart efter GLA:D®-forløbet forbedres den gennemsnitlige livskvalitet relateret til knæ/hofte med 13 % for knæpatienterne (KOOS QOL fra 45,6 til 51,7) og 10 % for hoftepatienterne (HOOS QOL fra 47,9 til 52,6) .

Deltagelse i GLA:D®

8 ud af 10 har deltaget i begge teori-sessioner og tilsvarende har 8 ud af 10 deltaget i minimum 10 sessioner af gruppetræning.

Resultater 1 år efter GLA:D®

Foto: © GLA:D®

* Opgørelser uden patienter der har fået nyt led siden opstart i GLA:D®

Lavere smerte

Et år efter opstart i GLA:D®-forløbet fastholdes reduktionen i smerteintensitet. Knæpatienterne har en gennemsnitlig smertereduktion på 28 % (fra 46,4 til 33,6 mm VAS) og hoftepatienterne har en gennemsnitlig reduktion i smerteintensitet på 26 % (fra 46,0 til 33,6 mm VAS) i forhold til før GLA:D®-forløbet.

Lavere smerte, højere livskvalitet og færre sygemeldte

Højere livskvalitet

Et år efter opstart i GLA:D®-forløbet er den gennemsnitlige livskvalitet relateret til leddet yderligere forbedret. For knæpatienterne er livskvaliteten forbedret med 20 % (fra 45,8 til 55,2 KOOS QOL) og for hoftepatienterne er livskvaliteten forbedret med 22 % (fra 47,8 til 58,2 HOOS QOL) i forhold til før GLA:D®-forløbet.

Lavere medicinforbrug

Hhv. 44 og 41 % af knæ- og hoftepatienterne angiver at have et lavere medicinforbrug sammenlignet med før GLA:D®-forløbet.

Færre er sygemeldte

Blandt knæpatienter, der ikke har fået nyt led i opfølgingsperioden, falder antallet der angiver at have været sygemeldte på grund af deres led inden for det seneste år med 42 %. Antallet falder fra 1.240 knæpatienter før GLA:D®-forløbet til 723 et år efter opstarten af GLA:D®-forløbet.

Blandt hoftepatienter, der ikke har fået nyt led i opfølgingsperioden, falder antallet der angiver at have været sygemeldte på grund af deres led inden for det seneste år med 21 %. Antallet falder fra 188 hoftepatienter før GLA:D®-forløbet til 149 et år efter opstarten af GLA:D®-forløbet.

Patienter der får nyt knæ- eller hofteled

1170 knæpatienter (8 %) og 897 hoftepatienter (17 %) angiver efter 1 år, at de har fået nyt knæ- eller hofteled siden opstart i GLA:D®-forløbet. Alle analyser er gentaget uden patienter, der har fået nyt led, og kun sygemelding påvirkes markant af dette. Derfor er opgørelsen over antallet af sygemeldte vist uden gruppen af patienter der har fået nyt led.

GLA:D® i 2019

GLA:D® Contest 2019

GLA:D® internationalt

2015: GLA:D® Canada

2016: GLA:D® Australien

2017: GLA:D® Kina

2019: GLA:D® Schweiz

2019: GLA:D® New Zealand

Internationalt samarbejde om GLA:D®

GLA:D® er implementeret i Australien, Canada, Kina, Schweiz og New Zealand og implementering er under opstart i Østrig. GLA:D® teams fra alle partnerlande indgår i et formaliseret samarbejde i GLA:D® International Network (GIN) og i 2019 blev der afholdt et fælles møde i Toronto, Canada. Formålet med samarbejdet er bl.a. at udveksle erfaringer og at sikre ensartet levering af GLA:D® verden over. I netværket er der arbejdet på etablering en fælles hjemmeside: www.gladinternational.org.

Oprettelse af fælles hjemmeside

I samarbejde med GLA:D® Ryg er der etableret en fælles hjemmeside for GLA:D®-aktører i Danmark: www.gladdanmark.dk.

Gæstestuderende ved SDU

Halit Selçuk fra Marmara University i Tyrkiet var i efteråret gæstestuderende ved Forskningsenheden for Fysioterapi og Muskuloskeletal funktion og arbejdede i denne periode med et forskningsprojekt omhandlende validiteten i selvrapporterede oplysninger i GLA:D®-registret. Projektet er i skrivende stund endnu ikke afsluttet.

Forskning med udgangspunkt i GLA:D®-registret

Med baggrund i data fra GLA:D®-registret, har Søren Skou stået i spidsen for et [forskningsprojekt](#) der viser, at 1 ud af 3 patienter med knæartrose og 1 ud af 5 patienter med hofteartrose oplever en opblussen af smerte når de indgår i en aktivitet, der involverer at rejse og sætte sig gentagne gange.

Når man som kliniker introducerer træning til patienter med knæ- eller hofteartrose er det relevant på forhånd at vide, at mange vil opleve en harmløs opblussen af smerte, men også at denne opblussen vil blive mindre over tid, hvis patienten støttes i at fortsætte sin træning.

GLA:D® Contest

I juni 2019 blev GLA:D® Contest afholdt på SDU i Odense. I 24 timer arbejdede 6 forskerhold fra hele verden intenst med hver deres forskningsprojekt med baggrund i GLA:D®-registret. Projekternes omdrejningspunkt var sociale faktorerens betydning for effekten af GLA:D, kønsmæssige forskelle i GLA:D®-forløb blandt hoftepatienter, placebo, centraliseret smerte og prædiktions af negativt udfald af GLA:D®. For flere af projekterne fortsatte samarbejdet efterfølgende og der arbejdes på publicering af resultaterne.

Kontakt GLA:D®

Kontakt

www.GLAiD.dk

Info:
glad@sdu.dk

Support for klinikere:
gladsupport@sdu.dk

Datagrundlag for rapporten

Opgørelser i årsrapporten er baseret på oplysninger fra GLA:D®-registret, indsamlet i perioden 29. januar 2013 til 31. december 2019. 86 % af de patienter, der har været ved første besøg hos fysioterapeuten, har udfyldt patientskema før opstart. Efter behandlingsforløbet og efter 1 år er svarprocenten hhv. 75 % og 60 %. Fysioterapeutens skemaer efter behandlingsforløbet er udfyldt for 61 % af patienterne.

Analyser af resultater efter GLA:D® er baseret på forløb, hvor der foreligger informationer på begge tidspunkter. I opgørelsen af sygemelding indgår kun patienter, der både før og efter GLA:D®-forløbet ikke er på pension eller efterløn.

Tolkning af resultater

Analyserne i årsrapporten er udelukkende deskriptive og resultaterne bør tolkes med forsigtighed.

Datagrundlaget er baseret på validerede spørgeskemaer, objektive funktionstests samt spørgsmål for hvilke validiteten ikke er undersøgt. I dataindsamlingen er der taget hensyn til at opnå så høj validitet som muligt under de givne forhold, hvor data er

indsamlet i klinisk praksis uden tæt kontrol. Det er derfor muligt, at nogle informationer er være forbundet med usikkerhed.

I analyserne tages der delvist højde for konkurrerende årsagsfaktorer ved at gentage analyserne uden patienter, der har fået indsat knæ- eller hofteledsalloplastik i followup perioden. Der er derfor taget højde for den mest oplagte konkurrerende årsagsfaktor. Da der ikke indgår en kontrolgruppe i analyserne er det muligt, at andre faktorer end GLA:D®-forløbet kan have påvirket resultaterne.

Størstedelen af deltagere i GLA:D® er folk, der kan og er villige til at betale for et forløb på en privat klinik og som har mulighed for at møde op på klinikken. Det kan derfor ikke udelukkes, at patienternes sammensætning har indflydelse på resultaterne.

Samlet set vurderes generaliserbarheden af rapportens resultater at være acceptable i forhold til patienter med knæ- og/eller hofteartrose, der har mulighed for og er motiveret til at deltage i et GLA:D®-forløb. Dette dog med forbehold for de beskrevne svagheder ved dataindsamlingen og ved manglende kontrolgruppe.

Rapporten er udarbejdet af: Dorte Thalund Grønne, Ewa Roos og Søren Thorgaard Skou, GLA:D®, Forskningsenheden for Muskuloskeletal Funktion og Fysioterapi, Institut for Idræt og Biomekanik, SDU, Maj 2020
Ansvarlig for GLA:D®: Ewa Roos, eroos@health.sdu.dk og Søren T. Skou, stskou@health.sdu.dk
Forsidefoto: © Jørn Ungstrup, GLA:D®

ValueBased HealthCare

*Winner
Prize 2019*

VBHC-prisen er en prestigefyldt international pris, der gives til inspirerende initiativer, der anvender en fundamental ny tilgang til at skabe værdibaseret sundhed af høj kvalitet. Implementering er nøgleordet for udnævnelse af vindere.

GLA:D® modtog VBHC-prisen 2019 foran mere end 170 andre indstillede projekter fra hele verden. Se [video fra prisuddelingen](#).

Læs mere om [VBHC-prisen](#).

